

ЭКОНОМИКА АДСТИГИНДЕГИ СТУДЕНТТЕРДИН МАТЕМАТИКА БОЮНЧА ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРИН УЮШТУРУУНУН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

Жогорку билим берүү системасын модернизациялоо, жогорку квалификациялуу заманбап адистерди даярдоо максатын турмушка ашыруу шартында студенттердин өз алдынча иши – окуу ишмердүүлүгүнүн өзгөчөлүктөрү, окуу процессин уюштуруунун маанилүү жана келечектүү формаларынын бири катары каралат. Орустун улуу окумуштуу педагогу К.Д. Ушинский белгилегендей, өз алдынча иштөө гана терең билим алууга жана ой жүгүртүүнү өстүрүүгө шарт түзөт.

Жогорку мектептин дидактикасында каралган бул түшүнүктү анализдөө азыркы изилдөөчүлөрдүн ар тараптуу мамилесин көрсөтөт. Б.П.Есипов өз алдынча иштин маңызын ачуу менен төмөнкү аныктаманы берет: «Окуу процессине киргизилген өз алдынча - иш мугалимдин түздөн-түз катышуусуз, бирок анын тапшырмасы боюнча атайын бөлүнгөн убакытта аткарылуучу иш» [1]. Ал эми И.А. Зимняя [2] «окуу ишмердүүлүгүнүн жогорку формасы, өз алдынча билим алуунун формасы» деп, Б.Ф.Петин [3] «студенттин өз алдынча иши» деген түшүнүктү киргизип, «аны аткаруу процессиндеги студенттин өз алдынча таанып билүүсүнүн продуктусу» деп, Ю.Г.Резникова [4] «негизги мааниси окуу-таанып билүү маселеси болгон студенттердин окуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун формасы» деп, В.В. Сергиенкова [5] «аң сезимдүү таанып билүү активдүүлүгүнө негизделген окутуучу менен студенттин өзгөчө уюштурулган максаттуу ишмердүүлүгү» деп аныкташат.

Жогоруда айтылгандарды жыйынтыктап, өз алдынча ишке эки тараптуу кароого болот: биринчиден, өз алдынча иш – студенттин окуу процесси учурунда же аудиториядан тышкары убакытта аң сезимдүү, максаттуу аткарылуучу өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруу формасы; экинчиден, студенттин өз билимин кеңейтүү, толуктоо, жаңы билгичтик жана көндүмдөрдү өздөштүрүү максатында активдүү изденүү менен тигил же бул окуу маселесин өз алдынча чечүүгө багытталган окуу ишмердүүлүгү.

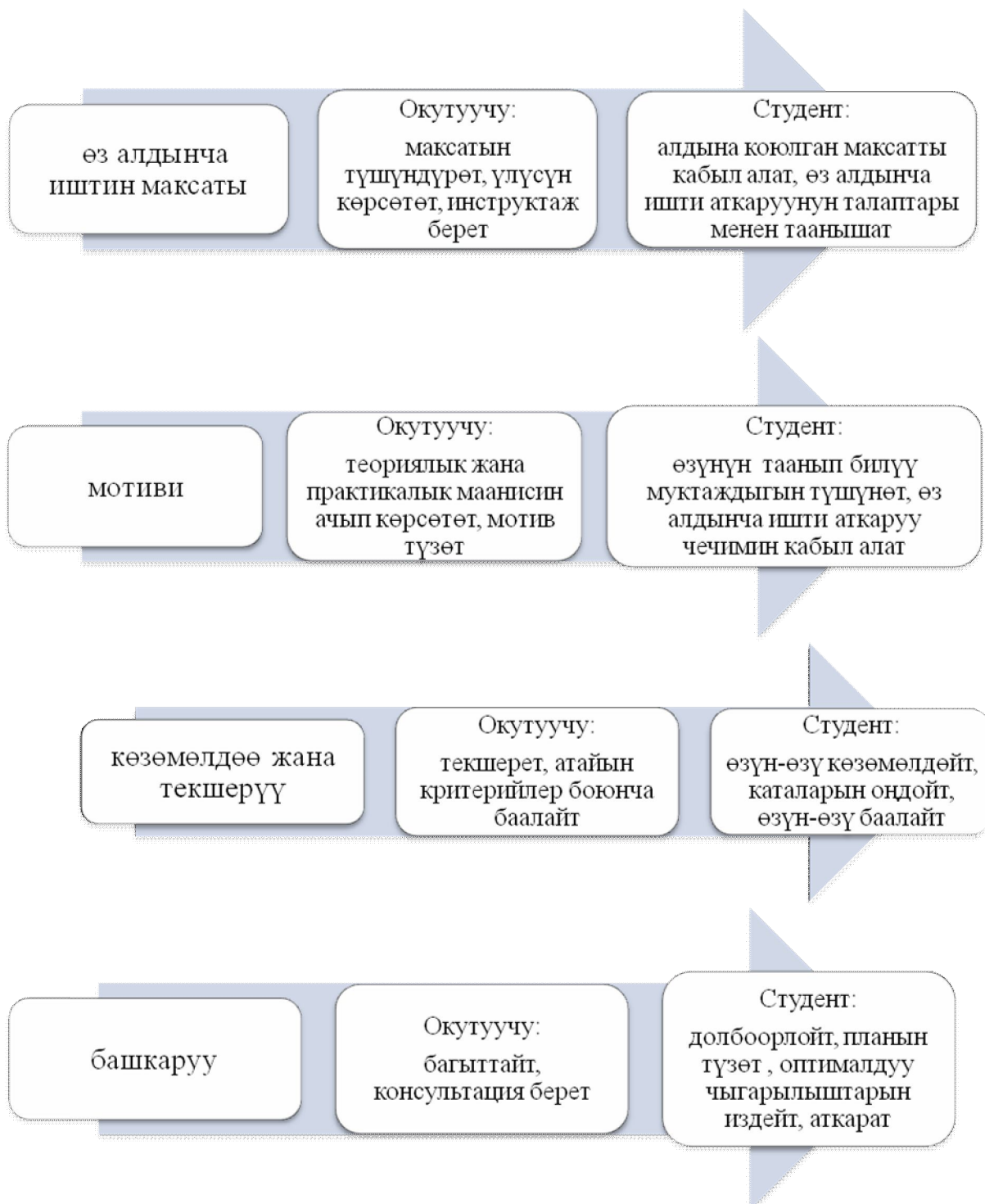
Студент өз алдынча иштерди аткаруу учурунда талап кылынгандан да ашыкча маалыматка ээ болуу менен, аны элеп, классификациялап, жаңы шартта колдонууга үйрөнөт. Өз алдынча таанып билүү процессинде анын логикалык, аналитикалык жана чыгармачылык ой жүгүртүүсү өсүп, маселени өз алдынча коюуга, аны өз күчү менен чечүүгө аракеттенет. Студент өз алдынча иштин максатын түшүнүп, оң мотивацияга ээ болгондо гана аны аткаруунун сапаты жогору болот. Демек, студенттин өз алдынча иши окуу ишмердүүлүгү катары илимий, методикалык жана технологиялык жактан камсыздалып, окутуучу тарабынан белгилүү деңгээлде башкарылышы, көзөмөлдөнүшү талапка ылайык.

Окуу пландарында окуу дисциплинасын өздөштүрүүгө бөлүнгөн жалпы сааттар аудиториялык сабактарга жана өз алдынча иштөөгө берилген сааттардан куралат. Эреже катары өз алдынча иштерге бөлүнгөн сааттар окуу дисциплинасын өздөштүрүүгө кеткен жалпы сааттын 30 дан 60 ка чейинки пайызын түзөт.

Студенттердин өз алдынча ишине окуу жүгүнөн атайын сааттардын бөлүнүшү аны уюштурууга болгон методикалык мамилени учурдун талабына жараша жакшыртууну, илимий-методикалык жактан камсыздоону шарттайт. Ошол себептүү студенттердин өз алдынча ишин уюштуруу проблемасы педагогдордун жана изилдөөчүлөрдүн көңүлүнүн борборундагы актуалдуу маселе. Математика боюнча өз алдынча иштерди учурдун талабына жараша уюштуруу маселесин чечүү экономика адистигиндеги студенттердин математикалык даярдыгын жакшыртуунун дагы бир жолу. Заманбап

маалыматтык жана телекоммуникациялык технологияларды колдонуу өз алдынча иштердин формасына жаңыча талаптарды коет.

Эми өз алдынча иш учурунда окутуучунун жана студенттердин ишмердүүлүктөрүнүн мазмунун карап көрөлү (1-сүрөт).

1-сүрөт. Өз алдынча ишти аткаруу учурундагы окутуучунун жана студенттин ишмердүүлүктөрү

Математика боюнча өз алдынча иш окутуучунун жетекчилиги астында, аудиториялык сабак учурунда аткарыла турган студенттердин негизги окуу ишмердүүлүгүн толуктап турат. Өз алдынча иштердин эки түрүн белгилейбиз: аудиторияда аткарылуучу (АӨИ) жана аудиториядан тышкаркы өз алдынча иш (АТӨИ).

АТӨИ - модулдук өз алдынча иштер, студенттердин тобуна берилүүчү тапшырмалар, ар бир тема боюнча жекече өз алдынча иштер, үй тапшырмалары, рефераттар, докладдар ж.б.АӨИ- лекция убагында, практикалык сабак убагында аткарылуучу өз алдынча иштер. Мисалы, жогорку математика боюнча лекция учурунда жаңы түшүнүктү киргизүүдө окутуучу аны жалпы мүнөздөө менен гана чектелип, түшүнүккө аныктама берүү студенттерден талап кылды. Ар бир студент өз алдынча аныктаманын формулировкасын түзүп, андан кийин аны 3-4 студенттен турган топто талкуулап, акырында так аныктамасын иштеп чыгышты. Бул аныктама сөздүктөн же илимий булактардан алынган аныктамалар менен салыштырылып, жыйынтыкталды. Ал эми практикалык сабак учурунда анын бир бөлүгү милдеттүү түрдө аудиториялык өз алдынча ишке жумшалып, анын формалары сабактын максатына, мазмунуна жараша тандалды.

«Жогорку математика» окуу дисциплинасы экономика адистигиндеги студенттер үчүн 1-курста окулгандыктан өз алдынча иштерди уюштурууда төмөнкүлөргө көңүл буруу зарыл:

- студенттердин билим деңгээлин эске алуу;
- студенттердин өз алдынча иштерди аткаруу боюнча мектептен келген даярдыгын эске алуу;
- илимий булактар, окуу китептери менен иштөө билгичтиктерин эске алуу;
- компьютердик сабаттуулугун эске алуу;
- заманбап маалыматтык технологиялар, каражаттар колдонулуучу тапшырмалардын камтылышы;
- жекечелештирүү принцибин ишке ашыруу;
- кесипке багыттуулук принцибин сактоо.

Студенттердин өз алдынча ишин методикалык жактан жабдуу максатында окутуучулар үчүн математика боюнча өз алдынча иштерди уюштурууга карата методикалык сунуштар, студенттер үчүн өз алдынча иштерди аткаруу боюнча көрсөтмөлөр, колдонулуучу окуу-методикалык адабияттардын тизмеси, электрондук окуу куралы, модулдук тапшырмалардын варианттары, ар бир тема боюнча жекече өз алдынча иштердин пакеттери, компьютердик тесттер, реферат, докладдардын темалары ж.б.иштелип чыккан.

Адабияттар

1. Есипов, Б.П. Самостоятельная работа учащихся на уроке [Текст] / Б.П. Есипов. – М.: Педагогика, 1961.
2. Зимняя, И.А. Педагогическая психология [Текст] / И.А. Зимняя. – М.: Логос, 1999. – 384 с.
3. Петин, Б.Ф. Введение в научные основы организации самостоятельной работы студентов в условиях многоступенчатой системы высшего образования [Текст] / Б.Ф. Петин. – М., 1991. – 22 с.
4. Резникова, Ю.Г. Формирование у студентов младших курсов пединститута готовности к самостоятельной работе [Текст]: автореф. дис... канд. пед. Наук: 13.00.01/Ю.Г. Резникова. – Новосибирск, 1995. – 19 с.
5. Сергеенкова В.В. Управляемая самостоятельная работа студентов. Модульно-рейтинговая и рейтинговая системы [Текст] / В.В. Сергеенкова. – Минск: РИВШ, 2004. – 132 с.